

Instytut Pamięci Narodowej - Archiwum

<https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/o-ipn/struktura/kolegium-ipn-1/archiwum/rada-ipn/dokumenty/stanowiska/38138,Stanowisko-Rady-Instytutu-Pamieci-Narodowej-Komisji-Scigania-Zbrodni-przeciwko-N.html>
01.03.2026, 18:12

Stanowisko Rady Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu z dnia 19 maja 2016 r.

Kończąc z woli Parlamentu RP działalność przed upływem kadencji, Rada Instytutu Pamięci Narodowej pragnie przypomnieć zasady i wartości, którymi się kierowała w minionych latach.

Instytut Pamięci Narodowej traktowaliśmy jako dobro wspólne państwa polskiego, instytucję ponadpartyjną, służącą całemu narodowi, powołaną do dokumentowania historii Polski przede wszystkim w epoce, której granice wyznaczają lata 1939–1990. Wykonując nasze ustawowe zadania, dbaliśmy o to, aby bieżące konflikty polityczne nie przenosiły się na działalność IPN, a w toczonych w Instytucie dyskusjach o przeszłości obecne były różne wrażliwości i punkty widzenia. Staraliśmy się też tworzyć klimat poszanowania różnych racji oraz wysokiego poziomu podejmowanych badań i działań edukacyjnych. Łączyły nas następujące pryncypia, wyznaczające ramy aktywności IPN:

- uznanie prawa Polski do niepodległości i afirmacja postaw niepodległościowych;
- przekonanie, że poszanowanie życia ludzkiego i praw człowieka, niszczonego przez totalitaryzmy, powinny być nadrzędnym kryterium oceniania przeszłości;
- szacunek dla polskiej historii, który wymaga mówienia prawdy nawet wtedy, gdy jest ona niewygodna;
- przeświadczenie, że relacje z innymi narodami należy budować w oparciu o prawdę, ale bez ignorowania ich wrażliwości;
- świadomość, że ludzkie wybory bywały w trudnej przeszłości skomplikowane, należy więc zachować umiar w ferowaniu wyroków.

Dążyliśmy do tego, aby skutecznie realizowane były zadania nałożone na IPN w ustawie, w tym w jej preambule, mówiącej o badaniu struktur i systemu represji oraz ich ofiar, którym należne jest moralne zadośćuczynienie. W minionych latach systematycznie obserwowaliśmy i wspierali ogromną pracę jaką wykonano w archiwum IPN, m. in. przez udoskonalenie inwentarzy, co umożliwia szybsze udostępnianie materiałów archiwalnych zdeponowanych w Instytucie. Godne uznania są też rezultaty pracy historyków zatrudnionych w IPN, które znalazły wyraz w licznych publikacjach naukowych, jak i edukatorów, skutecznie docierających z wiedzą historyczną do szerokich kręgów społeczeństwa, w tym zwłaszcza do młodzieży. Staraliśmy się, aby pion lustracyjny, działając ściśle w granicach nakreślonych przez prawo, realizował swoją misję bez

wielkiego rozgłosu, ale skutecznie. Do jego osiągnięć należy także systematyczna rozbudowa katalogów osób represjonowanych, funkcjonariuszy aparatu bezpieczeństwa oraz osób zajmujących kierownicze stanowiska partyjne i państwowe w epoce PRL. Monitorowaliśmy działalność pionu śledczego Instytutu, który zajmował się zbrodniami systemów totalitarnych popełnionych na narodzie polskim, choć ograniczenia ustawowe nie pozwoliły na właściwe wykorzystanie jego potencjału. Kontrolowaliśmy, a jednocześnie w niezbędnym zakresie wspieraliśmy bardzo szeroko rozwiniętą działalność IPN na arenie międzynarodowej, a także współpracę Instytutu z organizacjami społecznymi, w tym zwłaszcza ze środowiskami kombatanckimi oraz środowiskami akademickimi. Wszystko to przyczyniło się do wzmocnienia prestiżu Instytutu.

Działalność IPN w minionym pięcioleciu była – co potwierdzają wyniki badań opinii publicznej – bardzo dobrze oceniana przez większość Polaków, a uczestnicy licznych delegacji zagranicznych interesujących się organizacją i metodami działania Instytutu podkreślali, że cieszy się on także uznaniem w innych państwach zmagających się z trudnym dziedzictwem przeszłości. Za wszystkie te dokonania, za pracę nacechowaną profesjonalizmem i ofiarnością, Rada pragnie podziękować pracownikom Instytutu z jego Prezesem dr Łukaszem Kamińskim na czele.

Staraliśmy się, aby działalność IPN cechowała solidność i wiarygodność, które są niezbędne dla budowania prestiżu Instytutu i kształtowania właściwych postaw obywatelskich wobec przeszłości. Pragniemy wierzyć, że powyższe zasady zostaną zachowane, a nowe władze Instytutu, przed którymi nowelizacja ustawy stawia szereg trudnych zadań, dokonają obiektywnej oceny dotychczasowego dorobku IPN. W szczególności mamy nadzieję, że postanowione już zmiany w strukturze Instytutu – w tym podział pionu edukacji publicznej – nie staną się przyczyną odejścia cenionych pracowników.

Wyrażamy nadzieję, że niezależnie od bieżących i przyszłych podziałów politycznych, IPN pozostanie istotną wartością w polskim życiu publicznym.